

Τεχνητή Νοημοσύνη και θέσεις εργασίας*

Γιάννης Τόλιος, διδάκτωρ Οικονομικών-συγγραφέας

Τελευταία όλο και συχνότερα γράφεται για «λογισμικά» Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) που γίνονται εξυπνότερα. Μιλάμε για το ChtGTP (Generative Pre-trained Transformer ή Παραγωγικός Προ-εκπαιδευμένος Μετασχηματιστής), μια πλατφόρμα γλωσσικής επικοινωνίας, που μπορεί να κάνει ποικίλες εργασίες, με χρήση φυσικής γλώσσας. Δηλαδή να απαντάει σε ερωτήσεις, να κάνει αυτόματα μεταφράσεις σε διάφορες γλώσσες, περιλήψεις κειμένων, να κατανοεί και να παράγει κείμενα, να μετατρέπει κείμενα σε ομιλία, να γράφει στίχους τραγουδιών, να συνθέτει μουσική, κá. Το προφανές ερώτημα που προβάλλει, ποιος ο αντίκτυπος στις θέσεις εργασίας και γενικότερα στην οικονομία και στην κοινωνία.

Οι αντιφατικές όψεις της «Τεχνητής Νοημοσύνης»

Η «Τεχνητή Νοημοσύνη» (Artificial Intelligence-AI), είναι από τις σημαντικότερες εφαρμογές της «ψηφιοποίησης». Ένα σύστημα TN μπορεί: 1) να εκτελεί γνωστικές λειτουργίες, 2) να κατανοεί το περιβάλλον σε πραγματικό χρόνο, μέσω αισθητήρων, σημάτων και ροής δεδομένων, 3) να προσαρμόζεται ώστε να γίνεται πιο αποτελεσματικό με «μηχανική μάθηση» και κυρίως με «βαθιά μάθηση», κá. Οι εφαρμογές της καλύπτουν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων (αυτόνομη κίνηση οχημάτων, αυτόνομα ρομπότ, βιομηχανικό αυτοματισμό, ανάλυση χρηματοοικονομικών ροών, διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας, προώθηση πωλήσεων, γεωργία ακρίβειας, μη επανδρωμένα σκάφη υδάτων και αέρος (drones), κá.

Ωστόσο οι εφαρμογές της έχουν αντιφατικό χαρακτήρα. Ειδικότερα οι εφαρμογές ChtGTP, οδηγούν «στην κοινωνία των μη απαραίτητων ανθρώπων».! Σύμφωνα με έρευνα της Goldman Sachs (αρχές 2023), το παγκόσμιο ΑΕΠ θα μπορούσε να αυξηθεί 7% σε περίοδο 10 ετών, ενώ από την άλλη προβλέπεται αύξηση της «στρατιάς των ανέργων», δεδομένου ότι γίνονται επισφαλείς 300 εκατ. θέσεις εργασίας στις αναπτυγμένες οικονομίες. Υπολογίζεται ότι οι εφαρμογές ChtGTP, θα επηρεάσουν 2 στους 10 εργαζόμενους στο 50% του περιεχομένου της εργασίας τους.

Ειδικότερα οι «εργασίες ρουτίνας» θα αντικατασταθούν σε μεγάλο βαθμό από τους λεγόμενους «ψηφιακούς γραμματείς», με αποτέλεσμα μείωση συνολικά του αριθμού των απασχολούμενων. Εκτιμάται ότι γύρω στα 86 επαγγέλματα είναι «εκτεθειμένα» και 15 «πλήρως εκτεθειμένα» στις εφαρμογές του ChtGTP. Μεταξύ αυτών είναι οι Μαθηματικοί, Φυσικοί, Χρηματοοικονομικοί Αναλυτές, Λογιστές και Ελεγκτές, Δημοσιογράφοι, Νομικοί Γραμματείς και Διοικητικοί Βοηθοί, Διορθωτές, Διερμηνείς και Μεταφραστές, κá. Ωστόσο σε επαγγέλματα που απαιτείται ανθρώπινη ψυχικό-πνευματική παρουσία, όπως δάσκαλοι, δικηγόροι-δικαστές, διευθυντικά στελέχη, καλλιτέχνες-συγγραφείς, ψυχολόγοι-ψυχίατροι, αναλυτές συστημάτων Η/Υ, οι συνέπειες θα είναι περιορισμένες, ως καθόλου.

Επικίνδυνες παρενέργειες

Πέρα από το πεδίο της απασχόλησης, οι εφαρμογές TN τύπου ChtGTP, εκτός από εγγενείς ατέλειες, μπορούν να έχουν και ανεπιθύμητες παρενέργειες: Για παράδειγμα μπορεί να διευκολύνουν την παραπληροφόρηση και τη δράση «κακόβουλων λογισμικών» στον κυβερνοχώρο (όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει πρόσφατη έκθεσή της Europol), να αντιγράφει υπογραφές και να διευκολύνει πλαστογραφίες, να παράγει σε δευτερόλεπτα μεροληπτικά κείμενα για δημοσίευση, να παραπλανά καταναλωτές, κá.

Πίσω από αυτήν την «παντογνωσία», καθώς τις «παρενέργειες» του ChtGTP, υπάρχει μια «μηχανή κατήχησης». Δηλ. οι αναλύσεις και οι απαντήσεις που δίνει το λογισμικό, καθορίζονται από τα «δεδομένα» που χρησιμοποιεί (την «εγκυκλοπαίδεια» που έχει στο «ψηφιακό του κεφάλι»). Γιαυτό και το ChtGTP έχει χαρακτηριστεί «στοχαστικός παπαγάλος», ο οποίος όμως μερικές φορές μπορεί να γίνει πολύ επικίνδυνος.! Ειδικότερα η τροφοδότηση ενός ChtGTP με επιλεγμένη «πρώτη ύλη» (δεδομένα), θα μπορούσε να οδηγήσει σε συγκεκαλυμμένη λογοκρισία. Δεν είναι τυχαίο που ο Έλον Μασκ (αφεντικό της Tesla) έχει τονίσει, πως επιδιώκει τη δημιουργία ενός νέου ChatBot, το οποίο «δεν θα πέφτει στις παγίδες της αριστεριστικής προπαγάνδας» (?) που έχει παρατηρηθεί στο ChatGPT.! Η συγκεκριμένη αναφορά έχει δύο όψεις. Από τη μια εκφράζει τον ανταγωνισμό μεταξύ των ψηφιακών πολυεθνικών, ποιος θα έχει το «πάνω χέρι» στα λογισμικά «TN» και από την άλλη ομολογεί τη βαθύτερη επιδίωξη των «ψηφιακών ολιγαρχών», να ελέγξουν και να υποτάξουν τα πάντα στα συμφέροντα τους.! Ταυτόχρονα αναδειχνει το πρόβλημα της αξιοπιστίας στη χρήση δεδομένων και συναγωγής συμπερασμάτων, καθώς την ανάγκη θέσπισης κανόνων εποπτείας και ελέγχου, ώστε να αποτρέπονται οι μηχανισμοί επιτήρησης και χειραγώγησης, κοινωνικών και πολιτικών δραστηριοτήτων (εργαζόμενων, καταναλωτών και γενικά πολιτών). Δεν είναι τυχαίο που Ιταλία απαγόρευσε προς το παρόν την πρόσβαση και χρήση TN ChatGPT, ενώ ανάλογες επιφυλάξεις εκφράζουν και άλλες χώρες

Διαφαίνεται εναλλακτική;

Από τα παραπάνω προκύπτει η ανάγκη λήψης μέτρων, άμεσης και μακροπρόθεσμης στόχευσης, σε κάθε χώρα και διεθνώς, με συμφωνίες θα λέγαμε στα πλαίσια του ΟΗΕ. Στα άμεσα μέτρα, περιορισμού των αρνητικών στις θέσεις εργασίας, είναι εφαρμογή ώρης εργασίας και 30ωρης εβδομαδιαίας απασχόλησης, χωρίς μείωση αποδοχών, για αύξηση θέσεων εργασίας και μείωση ανεργίας. Παράλληλα διασφάλιση θεμελιωδών εργασιακών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων ιδιαίτερα στις ελαστικές μορφές απασχόλησης και ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης μισθών και λαϊκών εισοδημάτων με δικαιότερη κατανομή εισοδήματος και φορολογικών βαρών. Επίσης φορολογία κερδών των ψηφιακών πολυεθνικών στη χώρα δημιουργία τους, προστασία προσωπικών δεδομένων από πρακτικές κατασκόπευσης της δράσης των πολιτών. Τα άμεσα μέτρα, μπορούν να έχουν ουσιαστική απόδοση, εάν συνδυαστούν με την εφαρμογή εναλλακτικού πλαισίου πολιτικής σε αντίθεση με τις νεοφιλελεύθερες επιλογές.

(*) δημοσιεύτηκε στην «Εφημερίδα των Συντακτών», 19/4/2023